

Наукові перспективи
Видавнича група

Merry
Christmas
and happy new year

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ НАУКИ

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"
СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"
СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№13(18) 2022

Видавнича група «Наукові перспективи»

Громадська організація «Християнська академія педагогічних наук України»

**Громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з
духовно-морального виховання»**

*за сприяння громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного
управління»*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 13(18) 2022

Київ – 2022

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

**Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists
of Spiritual and Moral Education"**

*with the assistance of the public scientific organization "Ukrainian Assembly of Doctors of
Sciences in Public Administration"*

"Prospects and innovations of science"

(Series "Pedagogy ", Series "Psychology ", Series "Medicine ")

Issue № 13(18) 2022

Kiev – 2022

**«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»:
журнал. 2022. № 13(18) 2022. С. 748**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017
журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки**

**Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська
Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 16.12.2022, № 5/12-22)**

Журнал видається за активної підтримки Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан) та КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва"

Журнал заснований з метою розвитку наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні, за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

**Харченко Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», виконавчий директор президії громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуківський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

- **Бабчук Олена Григоріївна** – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- **Бахов Іван Степанович** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Балахтар Катерина Сергіївна** - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Бартенєва Ірина Олександрівна** - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- **Біляковська Ольга Орестівна** – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
- **Васильєв Авер'ян Григорович** - доктор філософії (з медицини) PhD, медичний директор країн Перської затоки, GlaxoSmithKline (Дубай, ОАЕ)
- **Вєргун Андрій Романович** – доктор медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини, лікар-хірург вищої категорії, антиплагіатний експерт, старший інспектор наукового відділу, відповідальний за виявлення плагіату в наукових і навчально-методичних працях Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)
- **Вовк Вікторія Миколаївна** - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)
- **Гвожджєвич Сильвія** — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
- **Головач Наталія Васиївна** — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Гречановська Олена Володимирівна** – доктор педагогічних наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету (Вінниця, Україна)
- **Гуденко Ганна Володимирівна** — кандидат медичних наук, асистент кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Гуменникова Тамара Рудольфівна** — доктор педагогічних наук, професор, директор Придунайської філії Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Дєрстуганова Наталя Вікторівна** - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету (Запоріжжя, Україна)

- **Долгова Олена Миколаївна** - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Древіцька Оксана Остапівна** - доктор медичних наук, доцент, професор кафедри медичної психології Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Журавльова Лариса Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
- **Заячківська Оксана Василівна** - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- **Інжисвська Леся Анатоліївна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Ічанська Олена Михайлівна** - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Кардаш Оксана Любомирівна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту авіації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- **Коваленко Олена Михайлівна** - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- **Ковальчук Анна Сергіївна** - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053 Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Коломоєць Андрій Володимирович** - кандидат медичних наук, директор «Медсервісгруп» (Київ, Україна)
- **Коляденко Ніна Володимирівна** - доктор медичних наук, доцент, завідувач кафедри медичної психології Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Корнієнко Петро Сергійович** - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з колежами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
- **Кравчук Володимир Миколайович** — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- **Кравчук Людмила Степанівна** - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» (Хмельницький, Україна)
- **Лігоцький Анатолій Олексійович** — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
- **Лич (Назарук) Оксана Миколаївна** - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Макаренко Олександр Миколайович** — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Мальцев Дмитро Валерійович** — кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Марушева Олександра Анатоліївна** - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
- **Мельник Володимир Степанович** — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
- **Мідельський Сергій Людвигович** – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
- **Міхальський Томаш** — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- **Миргород-Карпова Валерія Валеріївна** - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- **Михальчук Василь Миколайович** - доктор медичних наук, професор, Заслужений працівник охорони здоров'я України, завідувач кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- **Нікульчев Микола Олександрович** – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри історії та права ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (Покровськ, Донецька область, Україна)
- **Помиткін Едуард Олександрович** — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна)
- **Помиткіна Любов Віталіївна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Попель Оксана Василівна** - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземної філології Одеського національного технологічного університету (Одеса, Україна)
- **Приходькіна Наталія Олексіївна** - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Прокоф'єва Марина Олександрівна** - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Радзіховська Наталія Станіславівна** — кандидат медичних наук, лікар вищої категорії, завідувач відділенням неврології КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва", асистент кафедри неврології НМУ імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Стовбан Микола Петрович** - кандидат медичних наук, доцент кафедри фізіотерапії і пульмонології з курсом професійних хвороб, заступник генерального директора комунального некомерційного підприємства "Івано-Франківська обласна клінічна інфекційна лікарня Івано-Франківської Обласної Ради" (Івано-Франківськ, Україна)
- **Трушкіна Наталія Валеріївна** - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
- **Турчинова Ганна Володимирівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- **Хохліна Олена Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Цимбалюк Руслан Степанович** — кандидат медичних наук, доцент кафедри загальної хірургії № 1 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №2 (Київ, Україна)
- **Чаусова Тетяна Володимирівна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Чумак Оксана Володимирівна** - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- **Яковичька Лада Савелівна** — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Педагогіка»

Gubareva O.S., Herasymchuk T.V., Voronova Ye.M. <i>PEDAGOGICAL CONDITIONS OF PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE FORMATION OF FUTURE ENGINEERS USING INFORMATION TECHNOLOGIES</i>	14
Popova G.V., Shapolova V.V., Solodovnyk T.O., Kvasnyk O.V. <i>MONITORING OF COGNITIVE DETERMINANTS OF PROFESSIONAL AND PERSONAL SELF-DETERMINATION OF PARTICIPANTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS</i>	25
Анікіна І.В., Антонюк Л.В., Багно Ю.М., Хміль О.О., Чемерис О.А. <i>ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	39
Білецька М.В., Котова Л.М., Підварко Т.О. <i>ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	55
Борко Т.М. <i>ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ-АГРАРІЇВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН</i>	68
Бутенко О.Г., Бабій І.В. <i>АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМАНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ</i>	82
Варинська А.М., Грудок-Костюшко М.О. <i>АНАЛІЗ ВІДКРИТИХ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ НІМЕЧЧИНИ У КОНТЕКСТІ СТВОРЕННЯ НОВОГО ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ</i>	94
Гогуленко О.П. <i>ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ</i>	105

УДК 911:378

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13\(18\)-39-54](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-39-54)

Анікіна Інесса Валеріївна кандидат філологічних наук, доцент кафедри слов'янських мов та зарубіжної літератури, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, м. Умань, <https://orcid.org/0000-0003-2760-8422>

Антонюк Лариса Валентинівна кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри математики та інформатики, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького, 32, м. Вінниця, <https://orcid.org/0000-0002-9000-1941>

Багно Юлія Миколаївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, <https://orcid.org/0000-0003-3513-6154>

Хміль Оксана Олександрівна викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Державний торговельно-економічний університет/Київський національний торговельно-економічний університет, вул. Кіото, 19, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0003-2304-2273>

Чемерис Ольга Анатоліївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри алгебри та геометрії, Житомирський державний університет імені Івана Франка, доцент кафедри алгебри та геометрії, вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0002-7099-1095>

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена організації процесу навчання із застосуванням дистанційної форми навчання, проаналізовано основні види та моделі дистанційного навчання, показано відмінності дистанційного навчання від традиційного. Показано, що ефективність дистанційного навчання визначається використанням педагогічних технологій, що лежать в основі навчання. Дистанційну форму навчання фахівці зі стратегічних проблем освіти називають освітньою системою ХХІ ст. Актуальність теми дистанційного навчання полягає в тому, що результати суспільного прогресу, які раніше зосереджені у сфері технологій, сьогодні концентруються в інформаційній сфері. Етап її розвитку зараз можна характеризувати як телекомунікаційний.

Дистанційна форма навчання дає сьогодні можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією незалежно від часових та просторових рамок.

Система дистанційного навчання дозволяє набути необхідні навички та нові знання за допомогою персонального комп'ютера (ПК) та виходу до мережі Інтернет. Місце розташування ПК не має значення, тому вчитися можна вдома, на роботі, в on-line класі одного з центрів дистанційного навчання, а також у будь-якому іншому місці, де є ПК з підключенням до мережі Інтернет. Це найважливіша перевага дистанційного навчання перед традиційними формами. Як і будь-яка форма навчання, дистанційне навчання має певний компонентний склад: цілі, зумовлені соціальним замовленням для всіх форм навчання; зміст, також багато в чому визначений діючими програмами для конкретного типу навчального закладу, методи, організаційні форми, засоби навчання. Останні три компоненти в дистанційній формі навчання обумовлені специфікою технологічної основи, що використовується (наприклад, тільки комп'ютерних телекомунікацій, комп'ютерних телекомунікацій у комплексі з друкованими засобами, компакт-дисками, так званою кейс-технологією, ін.). Зроблено висновок про те, що дистанційне навчання може розглядатися як самостійна форма навчання в реалізації освітнього процесу закладів вищої освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, змішане навчання, освітній процес, здобувачі освіти, заклад вищої освіти.

Anikina Inessa Valeriivna Candidate of philological sciences, associate professor of the Department of Slavic Languages and Foreign Literature, Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychyna, Uman, Sadova St., 2, <https://orcid.org/0000-0003-2760-8422>

Antoniuk Larisa Valentynivna Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Mathematics and Informatics, Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University, Ostrozhkoho St., 32, Vinnytsia, <https://orcid.org/0000-0002-9000-1941>

Bagno Yuliya Mykolaivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of General Pedagogy and Higher School Pedagogy, Grigory Skovoroda University in Pereyaslav, Sukhomlynskoho St., 30, Pereyaslav, <https://orcid.org/0000-0003-3513-6154>

Khmil Oksana Oleksandrivna Teacher of the Department of Foreign Philology and Translation, State University of Trade and Economics/Kyiv National University of Trade and Economics, Kyoto St., 19, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0003-2304-2273>

Chemerys Olha Anatolyivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Algebra and Geometry, Ivan Franko Zhytomyr State University, Associate Professor of the Department of Algebra and Geometry, Velyka Berdychivska St., 40, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0002-7099-1095>

FEATURES OF THE IMPLEMENTATION OF DISTANCE EDUCATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article is devoted to the organization of the learning process using distance learning, an analysis of the main types and models of distance learning is given, and the differences between distance learning and traditional learning are shown. It is shown that the effectiveness of distance education is determined by the use of pedagogical technologies that are the basis of education. Specialists in strategic issues of education call the distance form of education the educational system of the 21st century. The relevance of the topic of distance learning lies in the fact that the results of social progress, which were previously concentrated in the field of technology, are today concentrated in the information field. The stage of its development can now be characterized as telecommunication. Today, the distance form of education makes it possible to create systems of mass continuous self-learning, general exchange of information regardless of time and space. The distance learning system allows you to acquire the necessary skills and new knowledge with the help of a personal computer (PC) and access to the Internet. The location of the PC does not matter, so you can study at home, at work, in an online class of one of the distance learning centers, as well as in any other place where there is a PC with an Internet connection. This is the most important advantage of distance learning over traditional forms. Like any form of education, distance learning has a certain component composition: goals determined by the social order for all forms of education; content, also largely determined by current programs for a specific type of educational institution, methods, organizational forms, teaching aids. The last three components in distance education are determined by the specifics of the technological basis used (for example, only computer telecommunications, computer telecommunications in combination with printed media, CDs, so-called case technology, etc.). It was concluded that distance education can be considered as an independent form of education for the implementation of continuous education.

Keywords: distance learning, distance learning, mixed learning, educational process, education seekers, higher education institution.

Постановка проблеми. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [1] ключовими напрямками визначаються

забезпечення доступності та безперервності освіти протягом життя, інформатизація та екологізація освіти. При цьому відзначається недостатній рівень розвитку післядипломної освіти та перепідготовки фахівців. В Україні дистанційне навчання розвинене недостатньо, тому потрібна систематизація світового досвіду в цьому питанні та адаптація найкращих світових практик поряд із створенням українських інновацій у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-практичні аспекти дистанційного навчання ґрунтовно були проаналізовані в працях і зарубіжних, і вітчизняних вчених, серед них: Finkelstein J., Pittinsky M. [20], Rahman M. [21], Герасименко І. В. [22], Кухаренко В. М. [18] та ін. Але незважаючи на велику кількість наукових праць з даної проблеми сучасна дистанційна освіта в Україні швидше нагадує нам традиційні форми заочного навчання, без застосування нових форм і методів навчання.

Мета статті – проаналізувати нормативно-правову природу дистанційного навчання у контексті викликів сучасної університетської освіти, дослідити та проаналізувати особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти;

Виклад основного матеріалу. Дистанційна освіта (*дистанційне навчання, освіта через Інтернет, навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, електронне навчання – усі ці назви несуть у собі одне смислове значення*) набуває сьогодні все більшої популярності. Така форма навчання передбачає доступ до інтернету, технічне забезпечення (комп'ютер, планшет, смартфон тощо) в усіх учасників освітнього процесу, а також володіння вчителями, викладачами технологіями дистанційного навчання. Дистанційна освіта не вимагає присутності в аудиторії. Це можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчального закладу в будь-який зручний час, у будь-якій точці земної кулі [2].

Дистанційне навчання – це загальний термін, що поєднує кілька форм освіти. Зокрема [3]:

- екстернат – це дистанційна форма навчання, за якої дитина оформлена у звичайній школі, але навчається вдома. Існують певні групи учнів, які можуть перейти на цю форму освіти;
- сімейна форма навчання – це дистанційна форма навчання, за якої школяр навчається вдома, але оформлений у звичайній школі. Кожний учень може перейти на цю форму навчання;
- педагогічний патронаж – це дистанційна форма навчання, під час якого вчитель навчає дитину у нього вдома. Оформлення можливо за станом здоров'я і за висновком спецкомісії;
- заочна форма навчання передбачає періодичне відвідування закладу під час сесій, однак таких шкіл дуже мало.

У сучасному світі дистанційна освіта – поширене явище. У багатьох країнах світу з кожним роком популярність її зростає, адже ця форма навчання,

основним принципом якої є інтерактивна взаємодія між суб'єктами освітніх послуг, є найбільш гнучкою та доступною.

Розвиток дистанційної освіти в Україні розпочався значно пізніше ніж у країнах Західної Європи і здійснювався дуже повільно з багатьох причин, зокрема, у зв'язку зі сприйняттям освітянами дистанційної освіти як конкурентної для класичної традиційної освіти. Але пандемічні обмеження пов'язані з COVID-19 внесли корективи в освіту України. Вимушене дистанційне навчання стало викликом для всіх учасників освітнього процесу: навчальних закладів, педагогів і студентів. Організувати якісне навчання з використанням цифрових технологій, надихати й мотивувати студентів, давати раду технічним проблемам виявилось зовсім не просто. Складністю дистанційного навчання стало не тільки стимулювання студентів до внутрішньої роботи, а й можливість розгортання діалогу, який дозволяє учням висловлювати найрізноманітніші пропозиції.

Час показав, що переналаштуватися на дистанційне навчання в Україні можуть громадяни, які мають середню, професійну, вищу освіту, а також ті, що мають можливість виконувати дистанційно необхідні завдання за допомогою освітніх технологій [4]. Процес навчання побудований на використанні різних комунікаційних засобів.

У 2002 році Міністерство освіти і науки України запровадило експеримент з дистанційного навчання [5]. Однією з можливостей, яку відкрила перед системою освіти і суспільством впровадження дистанційної освіти, була перша Програма розвитку системи дистанційного навчання 2004–2006 рр. (постанова Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2003 р. № 1494). На виконання програми було розроблене перше Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 21 січня 2004 № 40. З розвитком технологій у 2013 році було затверджено нове Положення про дистанційне навчання [6,7]. Положення про дистанційну освіту та Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні регулюють права та обов'язки учасників навчального процесу [8].

Як визначено в наказі Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 р. № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» [9], дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Основна мета комунікації полягає в залученні та мотивації учасників до навчання. У дистанційному режимі багато видів традиційної мотивації працюють не так ефективно, як в очній школі. Важливо проаналізувати ефективність технологій, використаних під час дистанційного навчання на карантині, зокрема й для того, щоб продовжити використовувати деякі з них для змішаного навчання, електронної підтримки очних занять тощо.

При цьому передбачається створення спеціалізованого навчального середовища. Такий підхід Міністерства освіти і науки в цілому відображає ситуацію, що склалася на ринку освітніх послуг у світі. Онлайн-курси створюються для досягнення різних цілей, тому методики їх створення розрізняються. Існує безліч класифікацій он-лайн-курсів, серед яких наведемо такі. По-перше, онлайн-курси можуть бути платними та безкоштовними. Більшість курсів, що надаються на базі університетів і за успішного закінчення яких студент отримує кредити, – платні. Безкоштовні онлайн-курси надаються як університетами, так і на інших онлайн-платформах [10,11], найбільшою з яких є платформа coursera.org. По-друге, за складністю матеріалу онлайн-курси можуть бути орієнтовані на студентів з різним рівнем базової підготовки. Існують курси для студентів рівня бакалавра, магістра та PhD (аспіранта), а також хобі-курси або курси для набуття деяких професійних навичок. По-третє, з організації занять курси можуть викладатися:

- повністю онлайн (без особистого контакту викладача та студентів);
- частково онлайн (зазвичай курси на базі університету, коли семінари в групі або консультації з викладачем є обов'язковою частиною навчальної програми);
- традиційні курси, навчальні матеріали до яких представлені онлайн (наприклад, на сайті викладача або в навчальній системі університету).

По-четверте, курси можуть бути синхронними та асинхронними. Синхронні курси передбачають спільні дії студентів та викладачів (або тільки студентів) у певний час, наприклад, для виконання групової роботи, участі у вебінарах чи ділових іграх. Асинхронні курси передбачають велику гнучкість для студентів і викладачів, оскільки вони повинні знаходитися на платформі курсу одночасно. Більшість курсів, орієнтованих на велику кількість студентів з різних країн світу, є асинхронними. Матеріал курсів складається різними мовами. Загалом у світі спостерігається тенденція до збільшення кількості навчальних матеріалів англійською мовою. Положення про дистанційне навчання в Україні визначає можливість створення дистанційних курсів різних типів.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) – одна з причин зміни парадигми освіти, де технології, педагогіка розглядаються як одне ціле. Значне місце у цій парадигмі займає дистанційне навчання, яке сприяє інтелектуальному та моральному розвитку особистості, формує критичне та творче мислення, вміння працювати з різними масивами інформації та приймати самостійні рішення. Дистанційне навчання – це здобуття освітніх послуг без відвідування навчального закладу за допомогою сучасних інформаційних технологій. Технологія дистанційного навчання полягає в тому, що навчання та контроль засвоєння матеріалу відбувається за допомогою комп'ютерної мережі Інтернет, використовуються технології on-line та off-line .

Показовим взірцем ефективного застосування технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти є застосовування MOOCs (Massive Open Online Courses) – це модерний освітній модус, що передбачає організацію величезних відкритих безоплатних освітніх online-курсів. До MOOCs долучилася більшість авторитетних університетів світового масштабу, які до своїх навчальних програм підготовки включили дистанційні курси, що є доступними для кожного охочого (функціонують на безкоштовній основі). За переконаннями ініціаторів організації online-курсів MOOCs, новітній підхід до освіти обумовить істотне підвищення якості навчання та її продуктивності, зокрема і для тих спудеїв, які за звичаєм здобувають знання в традиційних (невіртуальних) аудиторіях [12].

Курси MOOCs відкривають перед студентами можливості вибори, створюють своєрідну дилему: чи бути їм пасивними слухачами (приділяючи навчанню лише кілька годин на тиждень), чи бути ініціативними учасниками (більш активно поглиблювати знання, слухати лекції, розв'язувати тести самоконтролю). Навчальний тиждень курсів MOOCs зобов'язує до перегляду 2–4 коротких відеолекцій й опісля вирішення завдань, що забезпечують мобільний самоконтроль.

Відеолекції створені за матеріалами online-підручників, які є в загальному доступі – відкриті у віртуальному середовищі для кожного студента. Авторами цих підручників здебільшого є самі тьютори курсів, що зумовлює поглиблення інтересу слухача, адже пізніше під час зустрічі у прямому ефірі він матиме можливість поставити запитання. Вивчення курсу завершується online-екзаменом, успішне складання якого передбачає видання слухачам спеціальних сертифікатів. Варто зауважити, що український освітній простір також визначається позитивним досвідом застосування ДН у навчальному процесі закладів вищої освіти, при цьому серед лідерів є і наша альма-матер – Національний університет «Львівська політехніка».

Під тиском глобальної конкуренції традиційні університети змушені переглядати свою роль суспільстві і поширювати свої функції у бік збільшення частки безперервної освіти. Нині в Україні склалися три школи дистанційного навчання: львівська, київська та харківська. Львівська школа представлена Львівським інститутом менеджменту та розвиває проект UDL System, присвячений бізнес-освіті. Проект працює кілька років та має не один десяток розроблених дистанційних курсів. До цієї школи належить МБЕРІФ Бізнес-центр Івано-Франківська. Київська школа представлена Науковим навчально-методичним центром ЮНЕСКО, який одним із перших почав в Україні проводити дистанційні заняття, Українським центром дистанційної освіти (УЦДО) Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (НТУУ «КПІ»), який розробив Концепцію дистанційної освіти України і займається розробкою законодавчої бази та Центром дистанційної освіти (ЦДО) Світового банку при Українській академії

державного управління при Президентові України (УАДУ). Харківську школу представлено Національним технічним університетом «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ»).

В Україні діє спеціальна партнерська організація, мета якої – налагодити ефективну систему підготовки нової генерації професіоналів шляхом активного застосування технологій дистанційного навчання – UDL System. До цієї організації входять: науково-дослідні інституції, заклади вищої освіти, корпорації, банки та неприбуткові організації [13]. Разом з тим діють й інші аналогічні об'єднання, такі як: Українська наукова інтернет спільнота, методична ліга вчителів дистанційного навчання [14].

Можна погодитись із існуванням протиріч при створенні системи дистанційної освіти в Україні:

1. Потреби у дистанційній освіті гострі у провінції, а можливості є у столиці (великих обласних центрах).

2. Висока вартість розробки дистанційного курсу (акцент на мультимедіа, а не на педагогічні технології) та низька платоспроможність населення.

3. Офіційна підтримка дистанційної освіти є, але не завжди у потрібних формах.

4. Впровадження дистанційної освіти майже завжди стикається з опором усіх учасників навчального процесу (їм часто не пояснюються цілі та завдання ДО).

5. У поданні більшості центри дистанційної освіти - це мультимедійний клас та інша техніка.

6. Центри дистанційної освіти орієнтуються на свої можливості, а не користувача освітнього продукту.

7. Усі пропагують переваги дистанційного навчання та замовчують недоліки.

8. Більшість дистанційних курсів немає чіткого визначення цілей і завдань.

9. Проекти дистанційного навчання копіюють очне та заочне навчання та не вносять нічого нового.

10. Форми та методи дистанційного навчання здебільшого скопійовані з очного навчання.

11. Необхідна підготовка учня до дистанційного навчання.

Сюди слід додати, що в більшості випадків розміщені в Інтернеті так звані «дистанційні курси» є підручником, представленим в електронному форматі. Саме дистанційне навчання сприймається як самостійна робота з комп'ютерним контролем. Таким чином, для впровадження дистанційного навчання в Україні необхідно докласти великих зусиль та організувати роботу за такими взаємопов'язаними стратегічними напрямками [15].

1. Розробка стратегії забезпечення якості дистанційного навчання:

- підвищення кваліфікації викладачів;
- навчання студентів методам дистанційного навчання;
- формування інформаційної культури населення;
- фінансування розробок Міжнародними фондами та Міністерством освіти та науки України;
- розробка Національної програми розвитку дистанційної освіти.

2. Забезпечення доступності та гнучкості дистанційного навчання:

- інтеграцію інформаційних технологій у навчальний процес університету;
 - забезпечення конкурентоспроможності дистанційних курсів на міжнародному освітньому ринку;
 - доступ до бібліотек та мереж університетів;
 - взаємну акредитацію курсів університетами;
- Обов'язковий облік потреб інвалідів.

3. Організація співробітництва та наповнення інформаційного простору дистанційними курсами:

- створення та розвиток корпоративної мережі;
- формування інформаційного простору студента, який дає можливість отримати інформацію про курс, викладача, критерії оцінки знань у курсі, зареєструватися, працювати в бібліотеці та ресурсному центрі;
- формування інформаційного простору викладача - це можливість працювати у різних інструментальних середовищах, ознайомитися з різними дистанційними курсами, методичними вказівками, досвідом інших викладачів, методами захисту авторських прав та інтелектуальної власності.

4. Створення віртуального університету України.

Нові інформаційні технології повинні працювати в нових організаційних структурах, де їх потенціал використовуватиметься більш ефективно. Тому зрозуміло, що кожен університет може створити нову структуру, яка матиме різні назви: «центр», «інститут», «факультет» тощо. Провідними спеціалістами України у галузі дистанційного навчання (НТУ «ХП», ЦДО Світового банку, Сумський державний університет) розроблено типове Положення про дистанційне навчання у навчальному закладі (<http://users.kpi.kharkov.ua/lre/de/polozenia.htm>), до якого може бути включено специфіку організації навчального процесу закладу. Об'єднуючою структурою може бути відкритий віртуальний університет: розподілений у просторі відкритий університет, який реалізує дистанційне навчання, а в майбутньому може реалізувати віртуальну освіту. Створений віртуальний університет України може бути створений та приватними фірмами, в першу чергу, для населення України та проводити дистанційне навчання 24 години на добу та 7 днів на тиждень.

Розвиток дистанційного навчання, як було зазначено вище, – це вирішення проблем якості дистанційних курсів, доступу до ресурсів та співробітництво у створенні інформаційного освітнього простору. Ці завдання взаємопов'язані і повинні вирішуватись за допомогою таких поточних заходів :

- підвищення кваліфікації викладачів;
- створення інформаційного простору;
- інтеграція технологій дистанційного навчання до діючого навчального процесу;
- розробка дистанційних курсів;
- розробка стандартів.

Усі навчальні заклади світу використовують те чи інше віртуальне навчальне середовище, призначене для презентації навчального матеріалу, забезпечення активності слухачів, спілкування та адміністрування дистанційного курсу. Ця гнучка система забезпечує можливість роботи з великою кількістю студентів, переробки та оновлення навчальних матеріалів, активної співпраці, навчання, орієнтованого на студента та полегшення адміністрування. Як правило, вона сприяє підвищенню кваліфікації викладача [16].

Активність студентів забезпечується внутрішньокурсовою поштою та дискусійним форумом, бібліотекою та газетою. Для комунікації використовуються пошта, форум та чат. Система адміністрування дозволяє організувати доступ студентам до інформаційних матеріалів, динамічно формувати маршрути вивчення матеріалу, вести контроль відвідування сторінок курсу студентами. Викладач має можливість в інтерактивному режимі створювати тести до занять, психологічні тести, анкети опитувань, контролювати хід виконання тестів. Ведуться роботи з підготовки для викладача статистичних матеріалів у вигляді графіків та таблиць (чат, відвідування курсу). Наступний крок – наповнення освітньої мережі інформаційними матеріалами та дистанційними курсами. Зробити це можливо лише через підвищення кваліфікації викладачів – їх необхідно навчити використанню інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Залучення викладачів до дистанційного навчання, як свідчить світовий досвід - складний процес, тому на етапі впровадження необхідно керуватися такими постулатами [17].

1. Дистанційне навчання базується на інноваціях та підприємстві.
2. Дистанційні курси мають підтримувати репутацію університету.
3. Дистанційне навчання може забезпечити необхідну якість.
4. Розвиток дистанційного навчання в університеті залежить від підтримки керівників середньої ланки (декани, зав. кафедрами).
5. Залучення кваліфікованих викладачів до дистанційного навчання не завжди можливе за рахунок матеріального стимулювання.
6. В університеті має бути авторитетний лідер дистанційного навчання.
7. Викладачів приваблює стабільність.
8. Дистанційне навчання, яке заслуговує на довіру - ключ до залучення авторитетних та надійних викладачів.
9. Підвищення якості дистанційних курсів збільшує довіру до дистанційного навчання.

Оперативне застосування технологій дистанційного навчання гарантує закладам вищої освіти:

- значне збільшення суб'єктів навчального процесу (організація навчання для широкої аудиторії – одночасне залучення великої кількості слухачів);
- суттєве зниження витрат на організацію навчального процесу (відсутність розходів на оренду приміщень, економія комунальних платежів тощо);
- істотне підняття якості навчання внаслідок засобів електронних бібліотек, використання новочасних ІКТ, зростання масштабу самостійної роботи слухачів і т.д.;
- організація єдиного (універсального) інформаційного освітнього середовища закладу вищої освіти.

На основі аналізу значної джерельної бази можемо констатувати, що в системі дистанційного навчання визначальними методами управління навчальною діяльністю та способами навчання виступають програмно-апаратні засоби, що працюють на основі ІКТ, комунікаційних мереж та систем, й застосовуються суб'єктами навчального процесу (які є віддаленими між собою) під керівництвом викладача [18]. Отже, система дистанційного навчання закладів вищої освіти є мультимедійним, модульним, багатофункціональним й апаратно-програмним комплексом оснований на широкому використанні мережних і web-технологій студентами, викладачами

Серед 134 країн світу, Україна у 2020 році займала 64 місце в рейтингу, який відображає інноваційний і технологічний потенціал країн світу. Про це під час публічного обговорення проекту Національної економічної стратегії-2030 заявив виконавчий директор Центру економічного відновлення. В цілому по індексу мережевої готовності, то він у нас фактично середній - це 64 місце зі 134, але ми в ньому постійно зростаємо. Хоча ми поступаємося країнам ЄС та навіть деяким країнам пострадянського простору.

Індекс мережевої готовності (Networked Readiness Index) відображає інноваційний і технологічний потенціал країн світу, а також можливості їх розвитку у сфері високих технологій та цифрової економіки. Індекс мережевої готовності (Networked Readiness Index) вважається одним із найважливіших показників інноваційного та технологічного потенціалу країн світу та можливостей їх розвитку у сфері високих технологій та цифрової економіки. Дослідження також використовується як засіб аналізу для побудови порівняльних рейтингів, що відображають рівень розвитку інформаційного суспільства в різних державах. Індекс мережевої готовності (Networked Readiness Index) – це комплексний показник, що характеризує рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та мережевої економіки у країнах світу. Індекс розроблено у 2002 році і раніше випускався Всесвітнім економічним форумом (World Economic Forum) та міжнародною школою бізнесу INSEAD у рамках спеціальної щорічної серії доповідей щодо розвитку глобального інформаційного суспільства (табл. 1).

Таблиця 1.

**Рейтинг країн світу за Індексом мережевої готовності
 (Portulans Institute: Networked Readiness Index 2019 -2021)**

2021 рік		2020 рік		2019 рік	
Країна (рейтингове місце)	Індекс мережевої готовності	Країна (рейтингове місце)	Індекс мережевої готовності	Країна (рейтингове місце)	Індекс мережевої готовності
Нідерланди (1)	82.06	Швеція (1)	82.75	Швеція (1)	82.65
Швеція (2)	81.57	Данія (2)	82.19	Сінгапур(2)	82.13
Данія (3)	81.24	Сінгапур (3)	81.39	Нідерланди (3)	81.78
США (4)	81.09	Нідерланди(4)	81.37	Норвегія (4)	81.30
Фінляндія (5)	80.47	Швейцарія (5)	80.41	Швейцарія (5)	81.08
Швейцарія (6)	80.20	Фінляндія(6)	80.16	Данія (6)	81.08
Сінгапур (7)	80.01	Норвегія (7)	79.39	Фінляндія (7)	80.34
Німеччина (8)	78.95	США (8)	78.91	США (8)	80.32
Норвегія (9)	78.49 (9)	Німеччина (9)	77.48	Німеччина (9)	78.23
Великобританія (10)	76.60 (10)	Великобританія (10)	76.27	Великобританія (10)	77.73
Україна (53)	55.70 (53)	Україна (64)	49.43	Україна (67)	48.92

**Джерело: складено за даними [19]*

Лідирує в даному рейтингу у 2020 році Швеція. **Індекс мережевої готовності складається з чотирьох окремих складових [19]:**

1. Доступ до технологій та інтернет-інфраструктури. Цей рівень відповідає за наявність цифрових інфраструктур, їх якість та орієнтованість на нові технології. У цьому рейтингу наша країна на 62 місці із 134 держав.

2. Використання технологій громадянами, бізнесом та державою. Наступним кроком є використання цифрових технологій громадянами задля підвищення продуктивності, досягнення певних соціальних та комерційних цілей. У цьому рейтингу наша країна на 65 місці із 134 держав.

3. Регулювання та управління сферою технологій. Рівень відповідає за оцінку державної спроможності правовому регулюванні та підвищенні довіри до цифрових технологій. У цьому рейтингу наша країна на 58 місці із 134 держав.

4. Вплив технологій на економіку та якість життя. Цей рівень визначає, наскільки цифрові технології впливають на повсякденне життя громадян, їх якість життя, ведення бізнесу. У цьому рейтингу наша країна на 64 місці із 134 держав.

У сучасному глобальному поступі світу загалом й українського соціуму, зокрема мережа Internet певною мірою трансформувалася на освітній простір, відкриваючи студентству великі можливості доступу до інформаційних ресурсів та продуктивної співпраці. Активними темпами, разом із дистанційним навчанням, удосконалюються нинішні підходи до навчання, а саме: мобільне навчання, змішане (комбіноване) навчання, online-навчання (навчання через Internet). Online-навчання (перекладається як «діалогове навчання», і значна когорта науковців ототожнює це з «дистанційним навчанням») – інтерактивне навчання, у якому навчальний матеріал повинен

бути загальнодоступним у діалоговому режимі та гарантувати автоматичний зворотний зв'язок із навчальною діяльністю слухача.

Визначено такі плюси застосування online-навчання, як:

- студент навчається у приватному темпі;
- студент користується гнучким розпорядком;
- у навчальному процесі слухач відсторонюється від відволікання однолітків, а тому зосереджується на здобутті знань;
- переважна більшість студентства розуміє навчання як спосіб самобутнього свого розвитку;
- студент забезпечений від адаптивних небезпек (не потрібно долати психологічні бар'єри, акліматизуючись до колективу);
- постійно є особливості вивчення конкретних предметів.

Висновки. Дистанційне навчання є альтернативою традиційної денної та заочної (або full-time та part-time) форм навчання. По-перше, онлайн-навчання надає можливість навчатися всім і кожному незалежно від віку та соціального статусу (за наявності комп'ютера та підключення до Інтернету). По-друге, важливо, що індивідуальний режим занять дозволяє здобувати освіту та працювати. Таким чином, фахівці можуть підвищувати кваліфікацію, обираючи одиничні курси онлайн, а не проходячи всю програму навчання. Більш свідомий вибір предметів вивчення, теоретично, повинен підвищити кваліфікацію фахівців. Також при навчанні в онлайн-середовищі вдосконалюються комп'ютерні навички студентів, швидше розширюється їхнє коло знайомств. Існує безліч груп у соціальних мережах, які об'єднують студентів онлайн-курсів [20], а також професійних співтовариств [21] та асоціацій роботодавців.

В той же час, онлайн навчання вимагає великої самодисципліни та внутрішньої мотивації. Студенти, які не звикли до дистанційного методу навчання, зазвичай витрачають набагато більше часу на виконання завдань онлайн-курсу, ніж традиційного. Для успішного навчання критично важливо мати комп'ютерну грамотність і мати необхідні технічні засоби. Крім того, робота з онлайн-платформами потребує постійного інтернет-з'єднання, що часто є бар'єром для дистанційного навчання у сільській місцевості. Одним із найбільш дискусійних питань є вартість дистанційного навчання. Прийнято вважати, що традиційне навчання дорожче онлайн-навчання. У той же час, дослідження, проведені в США, показали помилковість даного твердження [22]. Справа в тому, що у вартість онлайн-курсів додатково закладається вартість технічної та асистентської підтримки та деякі інші збори. Економія коштів може бути лише з погляду можливості навчатися вдома без переїзду, і тому відсутність плати за проживання та харчування у кампусі.

В Україні до дистанційного навчання підходять як до заміни традиційного заочного навчання, що в цілому може забезпечити більш високий рівень підготовки студентів. Існує проблема недостатньої кількості

кваліфікованих викладачів для створення та проведення курсів дистанційного навчання, а також відсутність комп'ютерної грамотності студентів, особливо із сільської місцевості. У той же час, за збереження нижчої вартості навчання, порівняно з традиційним, дистанційне навчання може стати гідною альтернативою для студентів з обмеженим бюджетом.

Література:

1. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Указ Президента України від 25 черв. 2013 р. №344/2013 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
2. Ключко С. С. Сучасний освітній процес: курс на дистанційне навчання. Morphologia. 2017. Т. 11, № 2. С. 58-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Morphology_2017_11_2_12.
3. Відкрита та дистанційна освіта: від теорії до практики : зб. матер. III Всеукр. електрон. наук.-практ. конф., 27 верес. 2018 р. Київ : Ун-т менеджменту освіти НАПН України. 2018. 170 с. URL : https://lib.iitta.gov.ua/712803/1/3_.
4. Про створення Українського центру дистанційної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 07 лип. 2000 р. № 293. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0293290-00>.
5. Державна національна програма «Освіта: Україна XXI століття» . Законодавчі акти та нормативні документи (на допомогу керівникам закладів та установ освіти) : збірник. Київ, 1999. 401 с.
6. Про внесення змін до Положення про дистанційне навчання : наказ М-ва освіти і науки України від 01 черв. 2013 р. № 660. *Офіц. вісн. України*. 2013. № 46. С. 149.
7. Про затвердження Змін до Положення про дистанційне навчання : наказ М-ва освіти і науки України від 14 лип. 2015 р. № 761. *Офіц. вісн. України*. 2015. № 64. С. 516–518.
8. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Затверджено Постановою М-ва освіти і науки України 20 груд. 2000 р. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.
9. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: наказ М-ва освіти і науки України 25 квіт. 2013 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.
- 10 . Платформа онлайн освіти Coursera. URL: <https://www.coursera.org/>
- 11 . Платформа онлайн освіти Udacity. URL: <https://www.udacity.com/>
12. МоосМоос. Electronic resource. Nothing wil stop the incessantmarch/ URL: <http://www.moosmoos.com>.
13. Українська Система Дистанційного Навчання – UDL System/ Ukrainian Dastance Learning System. URL:<http://www.udl.org.ua>.
14. Українська наукова інтернет– спільнота. Блог української наукової інтернет-спільноти. URL: <http://www.nauka-online.orgnauka-online.orgnw.naukaonline.org/keywords/dystantsiynе-navchannya>
15. Кухаренко В. М. Тьютор дистанційного та змішаного навчання. 2019. 307 с. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/42981/3/Book_2019_Kukharenko_Tiutor.pdf.
16. Finkelstein J., Pittinsky M. The evolving Role of Course Management System Providers in the transformation of Education: An Interview with Blackboard's Matthew Pittinsky. *The Technology Source*, January/February 2003. URL: <http://ts.mivu.org/default.asp>
17. Rahman M. Faculty Recruitment strategies for Online Programs, *Online Journal of Distance Learning Administrator*, Vol. IV, Number IV, 2019. URL: <http://www.westga.edu/~distance/ojdl/winter44/rahman44.html>.
18. Герасименко І. В. Створення навчального курсу в системі електронного навчання на базі Moodle. *КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»*, 2019. Вип. 16. С. 109-115.

19. Networked Readiness Index. Інститут Портуланс / Portulans Institute. URL: <http://networkreadinessindex.org/>
20. Introduction to Sustainability online course Facebook web-page. URL: <http://www.facebook.com/groups/Intro.Sustainability/>
21. Coursera Career Services recurse for students in computer science classes URL: <https://www.coursera.org/account/careerservices>
22. Online vs Offline Studies: The Better Deal for Your Finances article. URL: <http://www.college-connecting.com/blog/online-vs-offline-studies-the-better-deal-for-your-finances/>

References:

1. Pro Natsional'nu stratehiiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku [On the National Education Development Strategy in Ukraine for the period until 2021]. *Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 cherv. 2013 r. [Decree of the President of Ukraine dated June 25, 2013 No. 344/2013.]* №344/2013. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. [in Ukrainian].
2. Kliuchko, S. S. (2017). Suchasnyj osvitnij protses: kurs na dystantsijne navchannia [Modern educational process: distance learning course. Morphology.]. *Morphologia [Morphology.]*. Т. 11, № 2. S. 58-60. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Morphology_2017_11_2_12. [in Ukrainian].
3. Vidkryta ta dystantsijna osvita: vid teorii do praktyky : zb. mater. III Vseukr. elektron. nauk.-prakt. konf., 27 veres. 2018 r. [Open and distance education: from theory to practice: coll. the mother III All-Ukrainian electron. science and practice conf., September 27 2018] Kyiv : *Un-t menedzhmentu osvity NAPN Ukrainy [University of Management of Education of the National Academy of Sciences of Ukraine]*, 2018. 170 c. Retrieved from: https://lib.iitta.gov.ua/712803/1/3_. [in Ukrainian].
4. Pro stvorennia Ukrains'koho tsentru dystantsijnoi osvity : nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 07 lyp. 2000 r. № 293 [On the creation of the Ukrainian Distance Education Center: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated July 7, 2000 No. 293.]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0293290-00>. [in Ukrainian].
5. Derzhavna natsional'na prohrama «Osvita: Ukraina KhKhI stolittia» . Zakonodavchi akty ta normatyvni dokumenty (na dopomohu kerivnykam zakladiv ta ustanov osvity) : zbirnyk [State national program "Education: Ukraine of the 21st century". Legislative acts and regulatory documents (for the assistance of heads of institutions and educational institutions): collection.]. Kyiv, 1999. 401 s. [in Ukrainian].
6. Pro vnesennia zmin do Polozhennia pro dystantsijne navchannia : nakaz M-va osvity i nauky Ukrainy vid 01 cherv. 2013 r. № 660. [On making changes to the Regulation on distance learning: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated June 1, 2013 No. 660]. *Ofits. visn. Ukrainy, 2013. № 46 [Official. release of Ukraine. 2013. No. 46.]*. С. 149. [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia Zmin do Polozhennia pro dystantsijne navchannia : nakaz M-va osvity i nauky Ukrainy vid 14 lyp. 2015 r. № 761 [On the approval of the Amendments to the Regulation on distance learning: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated July 14, 2015 No. 761.]. *Ofits. visn. Ukrainy [Official. release of Ukraine]*. 2015. № 64. S. 516–518. [in Ukrainian].
8. Kontsepsiia rozvytku dystantsijnoi osvity v Ukraini. Zatverdzheno Postanovoio M-va osvity i nauky Ukrainy 20 hrud [The concept of distance education development in Ukraine. Approved by the Resolution of the Ministry of Education and Science of Ukraine on December 20.]. 2000 r. Retrieved from: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>. [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dystantsijne navchannia: nakaz M-va osvity i nauky Ukrainy 25 kvit. 2013 r. № 466 [On the approval of the Regulation on distance learning: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of April 25, 2013 No. 466]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>. [in Ukrainian].
10. Platforma onlajn osvity Coursera [Coursera online education platform]. Retrieved from: <https://www.coursera.org/>[in Ukrainian].

11. Plat forma onlajn osvity Udacity [Udacity online education platform]. Retrieved from: <https://www.udacity.com/>[in Ukrainian].

12. MoocMooc. Electronic resource. Nothing wil stop the incessantmarch. Retrieved from: <http://www.moocmooc.com>. [in English].

13. Ukrains'ka Systema Dystantsijnoho Navchannia – UDL System. Ukrainian Dastance Learning System [Ukrainian Distance Learning System – UDL System/ Ukrainian Distance Learning System.]. Retrieved from:<http://www.udl.org.ua>. [in Ukrainian].

14. Ukrains'ka naukova internet– spil'nota. Bloh ukrains'koi naukovoï internet-spil'noty [Ukrainian scientific Internet community. Blog of the Ukrainian scientific Internet community]. Retrieved from: <http://www.nauka-online.org>[nw.naukaonline.org](http://www.nauka-online.orgnw.naukaonline.org)/keywords/dystantsiye-navchannya[in Ukrainian].

15. Kukharenko, V. M. (2019). T'iutor dystantsijnoho ta zmishanoho navchannia [Tutor of distance and mixed learning]. 307 s. Retrieved from: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/42981/3/Book_2019_Kukharenko_Tiutor.pdf. [in Ukrainian].

16. Finkelstein, J., Pittinsky, M. (2003). The evolving Role of Course Management System Providers in the transformation of Education: An Interview with Blackboard's Matthew Pittinsky. *The Technology Source*, January/February 2003. Retrieved from: <http://ts.mivu.org/default.asp> [in English].

17. Rahman, M. (2019). Faculty Recruitment strategies for Online Programs, *Online Journal of Distance Learning Administrator*, Vol. IV, Number IV, 2019. Retrieved from: <http://www.westga.edu/~distance/ojdla/winter44/rahman44.html>. [in English].

18. Herasymenko, I. V. (2019). Stvorennia navchal'noho kursu v systemi elektronnoho navchannia na bazi Moodle [Creating a training course in an electronic learning system based on Moodle]. *KVNZ «Khersons'ka akademiia neperervnoi osvity» [KVNZ "Kherson Academy of Continuing Education"]*. Vyp. 16. S. 109-115.

19. Networked Readiness Index. Інститут Портуланс. Portulans Institute. URL: <http://networkreadinessindex.org/>[in English].

20. Introduction to Sustainability online course Facebook web-page. Retrieved from: <http://www.facebook.com/groups/Intro.Sustainability/> [in English].

21. Coursera Career Services recurse for students in computer science classes Retrieved from: <https://www.coursera.org/account/careerservices> [in English].

22. Online vs Offl ine Studies: The Better Deal for Your Finances article. Retrieved from: <http://www.college-connecting.com/blog/online-vs-offline-studies-the-better-deal> [in English].